

Luleå SK 110 år

Luleå eller Lulu har samiskt ursprung och kan uttydas östligt vatten. Namnet förekommer för första gången i ett dokument 1327. Efter stridigheter mellan Sverige/Finland och Novgorod/Ryssland om var gränsen skulle gå startade svenska kronan och kyrkan en kolonisation i norr. I mitten av 1400-talet utgjorde Luleå socken en omfattande yta. Området sträckte sig ovanför Lappmarksgränsen med Jokkmokk och Gällivare inkluderade. Med tiden minskade Luleå när områden avsköndrades. Luleå stad grundlades kring medeltidskyrkan i Gammelstad 1621. Luleå kom att bli en betydande handelsstad främst då mot Stockholm med fiske som huvudnäring. På grund av den kraftiga landhöjningen måste staden redan 1649 flyttas en mil till sin nuvarande plats. Utvecklingen gick långsamt i den nya staden och ännu i slutet av 1700-talet hade Luleå endast byakaraktär.

Luleå drabbades hårt av stormaktstidens krig, senare också av ryska härjningar. Staden drabbades också av svåra bränder. Under 1830-talet led en stor del av Luleåborna nöd. Under 1800-talets senare hälft inträffade en rad betydelsefulla händelser i Luleås historia. Länsstyrelsen och Landshövdingen flyttades till Luleå 1856 och staden fick sitt första lasarett några år senare. Den första banken öppnades 1857 och den första telefonledningen installerades 1883. På Altappen byggdes en såg och ett järnverk, den första verkliga storindustrin i länet. 1884 invigdes Malmbanan till Gällivare och 1894 fick Luleå anknäpning till Norra Stambanan och en reguljär ångbåtsförbindelse med Stockholm upprättades. Under 1890-talet expanderade Luleå till följd av järnmalm. Järnvägar byggdes och malmproduktionen ökade. Under 1900-talets första tio år uppförs/nyuppförs Stadshotellet/Stadshuset, Luleå Bryggeri, Östra Skolan, Luleå Lasarett, Södra Hamnen byggs, vattenledningar dras och färjan Trafik börjar trafikera Luleåälven mellan Bergnäset och Luleå. Barnens dag firas för första gången 1906. Den allmänna värnplikten införs 1901, första körkortet utfärdas 1902.

Gustav V blir kung 1907, Sikfors kraftstation färdigställs 1911 och började leverera elkraft främst till Luleå.

Porjus kraftverksbygge invigs 1915. I centrala Europa förs ett världskrig med ny teknik: U-båtar, flyg och pansarvagnar. Cirka 20 miljoner människor omkommer, den världsomfattande influensaepidemin Spanska sjukan skördar lika många offer under åren 1918 – 1919. Sommaren 1921 firar Luleå stad sitt 300-årsjubileum. Gustav V med drottningen Viktoria kommer på besök.

Bilarna började sitt intåg i Luleå och 1923 startade den första busslinjen i Luleå av J A Hurtig och 1923 sker den första radioutsändningen i Norrbotten.

1915 uppgick Luleås invånarantal till ca 9 800 personer.

Man skrev den 22 oktober 1915 i det Första världskrigets andra år.

“En entusiastisk skara ynglingar var församlade i ett av de inre rummen i Lundgrens Café där Luleå stadshus numera finns. Varken radio eller TV distraherade, man var helt engagerad av den uppgift som förelåg, att bilda en ny idrottsförening i Luleå. Stämningen var uppåt och inte lå lite rebellisk och sammankomsten försegick också i största hemlighet. Det var helt enkelt så att de ungdomar som strålat samman denna kväll mer eller mindre kände sig utestängda från aktivt idrottsutövande av den förening som hitintills dominerat i residensstaden IFK Luleå. Namnfrågan diskuterades rätt hårt fram och tillbaka. Det blev till slut Luleå SK.”

Gösta Olander 23 år gammal, äldst av denna skara unga män blev klubbens första ordförande. 22 unga män var skaran på Lundgrens cafe, yngst var Bertil Lindgren 13 år. Inom IFK Luleå ryckte man på axlarna åt småpojarna och spådde en kort tillvaro. Gustav Karlsson fick hand om kassan. Han var inte särskilt bevandrad i bokföring, men skaffa pengar kunde han. Tack vare honom fick Luleå SK igång sin ekonomi. Klubbkassan innehöll 40 kronor och man behövde 500 kronor. Gustav Karlsson lät göra i ordning en teckningslista och för att göra stans penningstarka män mer givmilda skrev han upp namnet på disponenten för Ytterfors-Munksund överst på listan och noterade den för tiden höga summan av 100 kronor för honom. Det gick som smort och när han då till sist kom till disponent Andersson och talade om vad han gjort så sa disponenten "det var bra gjort" varpå han plockade upp en hundralapp ur plånboken.

Det var tack vare detta initiativ som Luleå SK fick sina skidåkare till Örnsköldsviks SM 1916 och kunde skriva första kapitlet i klubbens lysande idrotts- och skidhistoria. Trion Gideon Wikström, Linus Eriksson och berömde John Lindström kom hem till Luleå och den nystartade föreningen med den tidens förnämsta trofé, Budkavlekannan, det blev en alla tiders succé. Oskarsvarv var den tidens Skogsvallen, en grusplan där mycket tid gick åt till att plocka sten. Gatan intill, som var belagd med makadam fick tjänstgöra som löparbana med friidrottskaraktär.

Inträdesavgiften sattes till 50 öre och årsavgiften till 1 krona för Luleå SK:s medlemmar. Norrbottens äldsta idrottsförening Jokkmokks Skidklubb bildades i slutet av 1800-talet

Övriga Föreningar som grundats tidigt:

- 1900 IFK Luleå
- 1904 Malmbergets AIF
IFK Kiruna
- 1908 I 19:s IF
A8:s IF
ING 3:s IF
- 1909 Älvsby IF
- 1915 Luleå SK
- 1916 Bodens BK

Luleå SK har under årens lopp haft en mängd idrotter under sina vingar. Skidor, konståkning, backhoppning, skridskor, bandy, ishockey, bordtennis, handboll, cykel, friidrott, boxning, orientering.

Första föreningsdräkten var vit tröja med LSK i svart på bröstet samt svarta byxor.

Sedermera enades man om blått som grundfärg, som även är fastställd i nuvarande stadgar. Övriga färger, exempelvis bortadräkter för lagidrott, bestäms av styrelsen.

Cykel

Skidåkaren John Wikström, Johan Boholm och Gunnar Norelius var LSK:s första cykelmatadorer. De dominerade 1920-talets cykelsport i länet. John Wikström var så bra att han flyttade söderut och han blev med säkerhet länets första professionella cykelproffs. LSK har varit cykelklubb ytterligare en period, flygkaptenen Ernst Sabelström introducerade cykel

igen i Norrbotten. Man åkte varvlopp i Luleå centrum och etapplopp i Norrbotten. Slutet på cykeleran blev cykelklubben Gasellen som tog över LSK:s verksamhet.

Boxning

Finalen på Luleå SK:s satsning på boxning blev en uppvisningsmatch i Luleå Shopping Center med dåvarande världsmästaren Ingemar Johansson som dragplåster. Boxningen var en stor LSK-sport under några år. Boxarna blev allt fler och till slut så många att Lira BK också startade boxning. LSK lade ner boxningen 1948 med undantag av Ingemar Johanssons gästspel.

Skridskor

Hösten 1920 arrangerades hastighetsåkning på skridskor på Norra Stadsfjärdens is. Det var första försöket. Olle Malmsten var mannen bakom andra försöket. LSK tog upp skridskor på sitt program 1950/1951. Junior-SM arrangerades liksom flera DM. Skridskoåkarna ville så småningom bilda eget och 1956 startades SK Thule.

Konståkning

Luleå SK hade även konståkning på programmet. Framgångarna var stora och bäst var Ally Lundström som fick representera Sverige i OS i Cortina. Ally vann DM för både juniorer och seniorer. Hon blev Norrländsk mästarinna, Nordisk mästarinna och vann två SM. Så småningom överläts konståkningen till specialklubben Delfinen.

Friidrott

Ville Lindgren hemförde fyra DM i friidrott 1921. Klas Granström hoppade tresteg 13,75 som bäst som stod sig i 25 år. LSK dominerade under en period friidrotten i Norrbotten. 1930 försvann friidrotten från LSK:s program. Under 1940-talets sista år upptogs sporten igen men försvann efter att eldsjälén Stieg Johansson, sportjournalist på NSD, flyttade från Luleå.

Backhoppning

1925 SM-guld för Karl Edfast, 1926 SM-guld Viktor Dahln, 1923 lagseger i Boden SM. Man hoppade bland annat i en backe på Gultzauden och 1924 byggdes en ny backe i Lulsundet. Den revs dock på 1930-talet. En ny backe byggdes av LSK på Klintberget vid Skogsvallen. Klintbacken raserades tyvärr av en svår höststorm och efter den svårigheten försvann backhoppningen från LSK.

Bordtennis

Bordtennis startade i LSK i mitten av 1920-talet. Leo Lindberg blev förste Luleåmästaren i "pingong". Från 1950 dominerade LSK bordtennissporten i Norrbotten och Georg Fernberg blev LSK:s första stora ledare. Hustrun Agda medverkade i över 50 DM, flera Nordiska mästerskap och SM-placeringar. Agda har också varit regerande världsmästare för "Oldgirls" under 50-talet. Kurt Lind, Kent Holmberg och Roger Sundqvist var framgångsrika spelare i den blå tröjan. Framgångsrik ledare var Jan Ekberg. Även här blev det en specialklubb med LSK som en part. BT Norrs framgångar visade också på riktigheten i det beslutet.

Orientering

Under 1930-talet hade orienteringen införts i Luleå och från början var LSK väl framme. Orienteringen togs sedan helt av IFK Luleå och efter ytterligare år bildades orienteringsklubben OK Renen som är framgångsrik även idag.

Handboll

Vintern 1943-1944 introducerades handbollen för LSK:s del. Träningarna startade i idrottshallen hos F 21 Kallax. Det var lite besvärligt med samåkningen dit ut eftersom man var tvungen att åka ångfärjan "Trafik". LSK var den klubb som kom igång sist efter F 21: IF och IFK Luleå. Vintern 1945 låg LSK på andra plats i Luleåserien året därpå var LSK segrare i samma serie. 1948 års verksamhet gav full utdelning, LSK kammade hem såväl seniorernas som juniorens mästarskap och klubben blev tvåa i Övre Norrlands serie. DM-laget bestod bl.a. av Bubas Lindqvist, Haldo Sandberg, Tage Ekström och Arne Josefsson. Det fanns en kärna bland de aktiva som gav lagstyrka och spelstil samt mycket annat av värde. Vid sidan av planen var det främst Lasse Flodström som höll i trådarna. Handbollen ströks från programmet 1951. Handbollen startade om säsongen 1974/1975. 1975/1976 spelade LSK för första gången handboll i div 2. Detta tack vare att Malmbergets AIF gick upp i Allsvenskan. Bl.a. var "Malmbergsbröderna" Olofsson aktiva ledare, Storskytten Janne Olofsson kom från allsvenska Hellas och blev juniortränare hos LSK. Handbollen fanns med på programmet till 1985 när sektionen lades ner.

Bandy

Bandysporten startade 26 november 1916 på Lundgrens café i centrala Luleå på förslag av Gucken Baudin. Första matchen spelades redan 3 december 1916 mot IFK Boden. LSK vann med 7-1. Luleå SK dominerade länsbandyn i flera tiotal år. 1922 kom första DM-vinsten. Kändisar i bandyn under åren Ola Olsson, Werner Engström, Klippen Pettersson, Dick Lövgren. 50-talet kom en generationsväxling. Bert-Ove "Kingen" Isaksson blev länets bästa bandymålvakt, många var namnen på våra bästa i bandy. Bandyn var verksam fram till 1970. Det blev 19 senior-DM, 5 junior-DM och 2 pojk-DM. 1967/68 vann LSK div 2 Övre Norrland, man kvalspelade om en plats i allsvenskan mot Sandslån. De sista stora ledarna var Bert Holmgren och Helge Kihlman. Tyvärr tonade bandyn sakta bort i Luleå och ishockeyn tog alltmer över isidrotterna..

Ishockey

Ishockeyn introducerades i Luleå vintern 1933. Ishockeybanan låg vid Södra Hamnplanen vid Luleå Ångsåg. En serie spelades under några år. 1938 togs hockeyn upp igen, då var bandyn den stora vintersporten och ishockey något som man praktiserade vid sidan om. Trots det så hävdade sig LSK riktigt bra, många DM-finaler deltog LSK i. 1964 beslöt man att lägga ner ishockeyn. Eldsjälarna Karl-Tore Holm och Olle Holm slutade. Undantagen var Unga Viljors Per-Erik Cederlund och Gösta Åström, de kämpade på med pojkhockeyn. Så kom sammanslagningen 1970 mellan Skurholmspojarna, Luleå AIK och Luleå SK. Ishockeyn var åter på programmet. 1972/1973 spelade lagen som då enbart hette Luleå SK i div 2. Efterhand tog ishockeyn över bandyns roll som den största vintersporten och långt in på 70-talet konkurrerade man med fotbollen och bordtennisen. Gösta Åström, Hans "Masen" Jansson, Östen Sundbom, Fred Andersson, Bosse Ehmark, Stig Brännare och Per-Erik Cederlund har gjort stora insatser för ishockeysporten. Sammanslagningen med IFK Luleå Ishockey gav så småningom 1/6 1977 nya föreningen GROKO under Seard Åbergs ledning.. 1979/80 bildades sedan Luleå Hockey. Bl.a. Hans "Nobbe" Norberg, Robert Nordmark, Lasse Modig, Lars-Göran Niemi och Jan-Olof Lomgren började sin bana i Luleå SK.

Simning och raka hopp

Starten för simning började ca 1920. Sörlänningar som gjorde sin värnplikt i Boden dominerade stort. På 1930-talet kom man på idén att det skulle vara en specialklubb i staden

som svarade för all simsport i Luleå. Luleå Simsällskap bildades. Simtävlingarna på 1920-talet anordnades vid stadens kajer. Evenemangen samlade i regel stor publik.

Skidor

Luleå SK:s historik är dess skidåkares men det är också berättelsen om unga män från Bensbyn, Alvik och Sunderbyn. Därifrån kom dåtidens skidhjältar. Första Svenska Mästerskapen erövrades redan 1916. Det var i budkavle på skidor som också gav SM 1926 och 1931. Sven "Bensy-Jonke" Johansson, Hjalmar, Helmer och Harald Selberg, Johan Nilsson, Johan och Helge Wikström, Viktor och Johan Olsson samt många fler järnhårda grabbar som kämpade för Luleå SK. Längdåkning blev dock den allt dominerande idrottsgrenen.. Johan Lindström var LSK:s första skidmästare. Sedan följde framgångarna slag i slag. Aldrig ett år utan mästare. 1926 blev ett glädjande år Konrad Pettersson slog igenom och vann 3-milen. Under tjugotalet dominerade LSK skidsporten i Sverige. Inte ett år utan mästerskapsmedaljer! Tre lagsegrar i Vasaloppet och individuell seger för Konrad Pettersson 1929 resulterade bl.a. i en Zornstatyett och konungens hederspris Kungakannen hem till LSK. John Wikström svensk mästare på 5-milen mm mm. . Duon som blev trio genom Olle Hansson, femmilsmästare 1931, vann också lagmästerskapen. Totalt 19 lagsegrar av 22 möjliga. Vid SM 1936 var Helge Wikström fortfarande det stora namnet. Krafterna avtog sen under ett antal år och innan nästa stora skidepok kom med Sonja Edström-Ruthström och det blev en framgångsperiod utan motstycke med 12 individuella SM för Sonja, två lag-SM och ett stafettmästerskap. Sonjas starkaste lopp under sin långa skidkarriär gjorde hon nog i OS-stafetten i Cortina 1956 då hon klart vann sista stafettsträckan och var endast 27 sekunder efter segrande lag Finland och 20 sekunder efter tvåan Sovjet i mål. I milloppet vid samma OS klarade Sonja en bronsmedalj och var endast 12 sekunder från guldmedaljen. Hemkommen från OS-spelen i Cortina fortsatte Sonja att imponera med segrar i såväl Holmenkollen som Svenska Skidspelen och Lahtis spelen. 1956 utnämndes Sonja till Årets Idrottskvinna i Sverige av Stockholmstidningen. 1960 var definitivt Sportklubbens stora år! SM gick i Hudiksvall och LSK:s damer, det var Sonja naturligtvis men också Irma Johansson och Margareta Pajala, vann allt både individuellt och i lag. Som pricken över i:et tog Sonja OS-guldet i stafetten 1960 i Squaw Valley där även Irma Johansson, LSK; och Britt Strandberg Edsbyn gjorde fantastiska lopp. Den ryska dominansen stoppades härmed. Det var den store skidledaren Elov Larsson som upptäckte Sonja som vann en Korptävling på Ormberget 1949. Luleå SK har anordnat SM 2 gånger, nämligen 1936 och 1963.

Fotboll

Det var en önskan att få spela fotboll som var den stora drivfjädern när Luleå SK bildades. Fotbollen har också alltid funnits på LSK:s program.

Våren 1916 ställde klubben två fotbollslag på benen. 1917 konstaterade signaturen "Lubbe" att Sportklubben är den förening som gått mest framåt under serien. 1918, 1926, 1950, 1954, 1956 och 2003 åren då klubben vunnit DM för seniorer herrar. Junior-DM har vunnits 1925, 1947 och senast 1969.

Luleå SK var den första civila förening som hemfört mästerskapet 1918. Seriesystemet blev allt bättre organiserat. En stor profil och eldsjäl på 1920-talet var Gucken Baudin.

1917 anordnades de första serierna i Norrbotten. Under 30-talet figurerade en mängd brödrapar i Luleå SK:s klubbverksamhet: Helge och Östen Buren, Putte och Lasse Westerlund, Åke och Tage Blom, Kalle och Avva Pettersson. Större delen av 1940-talet kom

fotbollen i skymundan på grund av kriget. Under mitten av 50-talet deltog 186 seniorlag i 26 serier och 31 juniorlag i 5 serier. Totalt 217 lag inom Norrbottens Fotbollsförbund!

50-talet betydde också att Luleå SK på allvar började skapa sig ett rykte fyllt av respekt även utanför Norrbottens gränser.

1957 anställdes en Österrikisk tränare Igo Fischer och det visade sig vara en god injektion. Tre stora grabbar har klubben i Simon Bjarnelid, Eskil Holmqvist och P-G Hedman vid den här tiden samt en mängd andra profiler som Sven Ylinenjärvi, Arne 6 Josefsson, Kingen Isaksson, Kurt Lind, Fred Andersson och Erik "Proppen" Andersson.

Avancemang till Division 2 blev det 1959 men man åkte tillbaka i trean. Betydelsefulla tränarinsatser under 1960-talet stod Eskil Holmqvist och Bror "Bubas" Lindqvist för. Bubas var även verksam som Förbundskapten för länslaget samt Allsvensk fotbollsdomare. (Även undertecknad blev LSK:s andre allsvenske domare) . Efterträdare blev Fred Andersson och Gösta Åström som ledare med Agne Gåhlin som sektionsordförande och LSK kom åter till div 2.

Spelarprofiler fanns det gott om: Bröderna Holmgren med Mats i topp, som blev allsvensk i IFK Luleå, med Jocke Erixon, Egon Westling, Bosse Häggbom, Bernt Häggbom, Arne "Myggan" Renberg, Ulf Lindholm, Ola och Per-Sture Berglund, Olle Seger, K-G Brännström, Hans Pohjanen, Hans "Bola" Hedqvist m.fl.

Så småningom kom även andra stora ledarprofiler att verka, Per-Erik Cederlund, Gunnar Bäcklund, Börje Östling, Tore Öhman, Per Laestadius, Sven-Åke Michelsson, och Lars-Olov Lövgren.

Den engelska epoken kom med tränaren Harry Kirk i mitten på 70-talet när även 2 engelska spelare blev LSK:are. Det var Joe Jacques som kom från Hartle Pool och David Quirke. Den engelska satsningen var intressant men skapade tyvärr en hel del ekonomiska svårigheter..

Under 80-talet kom den meriterade Per-Erik Svensson tillbaka från OPE Östersund och en ny epok startade. Samtidigt etableras Luleå SK i området Hertsön från att ha varit en centrumklubb.

Starka krafter förvaltade klubben och fotbollen vidare mot nya mål och framgångar. Klubben inriktas mera mot bredd och antalet ungdomslag steg kraftigt.

På 90-talet avancerade damlaget till div 2 som på den tiden var den nästa högsta serien i Sverige och 2018 gjordes samma bedrift under ledning av Johan Erixon. Herrlaget gjorde en liknande resa under Patrik Sundströms ledning, tyvärr blev det bara ett ettårigt besök.

Överhuvudtaget utvecklades dam- och flickfotbollen lavinartat mycket tack vare Bengt Augustsson och ledare som Lars-Olov "Locka" Larsson, Roger Sjöström, Harri Kylmänen, Svante Torkkeli,, Jani Juustovaara, Åke Välitälo, Tommy Sandberg mfl förde fotbollen in i 2000-talet.

Den första kvinnliga ordföranden i LSK:s historia, Elizabeth Bergman, axlade ett tungt ansvar tillsammans med kassören Tommy Sandberg och Supporterklubben att sanera och stabilisera klubbens sviktande ekonomi under 2000-talets början.

Åkevallan, vår synnerligen fina gräsplan, anlades efter stora insatser av Åke Välitälo, Per-Erik Svensson, Per-Mats Öberg mfl

Intressant att notera är att LSK genom åren fostrat många allsvenska spelare, speciellt på damsidan: Malin Sundqvist och Lisa Åström Alvik, Malin Björnfot Ornäs, Johanna Larsson Göteborg, Sofia Simonsson AIK, Anina Wede Umeå, Frida Abrahamsson Örebro, Janina Bramberg Piteå/Lidköping, Deborah Aitokallio Piteå. (hoppas jag inte missat någon??) På herrsidan finns Anton Andersson och Petter Augustsson i GIF Sundsvall.

Jubileumsåret 2025 avslutas i både eufori och sorg.. Herrlaget har de senaste åren vandrat mellan div. 3 och div 4 men i år blev det återigen en strålande serieseger och avancemang till div 3 med de engagerade tränarna Daniel Sandberg och Erik Älgamo som härförare. Sorgen över att vi tvingas lägga ner damlaget tynger dock jubileumsåret.

Innebandy

2014 beslutar styrelsen att ta över Hertsö Innebandyförnings verksamhet och bildar en innebandysektion. Många av våra barn och ungdomar är dubbelidrottande och det kändes naturligt att ta över verksamheten. 2018 ingår vi avtal med IBK Luleå att de ansvarar för seniorverksamheten och LSK ansvarar för ungdomsverksamhet. Viktiga ledare för verksamheten är bl.a. Jani Juustovaara och Åsa Fagervall.

Minnena är många under en så lång idrottskarriär som Luleå SK varit med om under alla 110 år. Se detta som axplock och noteringar från en imponerande lång och innehållsrik verksamhet. Vissa saker har kommit med och annat har hamnat utanför.. men jag har försökt mitt bästa efter att ha tagit del av äldre skrifter och ganska lång egen verksamhet....

Ett stort Tack till alla som, på ett eller annat sätt, bidragit till LSK:s fina verksamhet!

Bengt Augustsson

ordf.